

Almaniyada yaranan türk ədəbiyyatının adı ilə bağlı məfhum və mərhələlər

Səriyyə Gündoğdu

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

AMEA akademik Z.M.Bünyadov adına Şərşünaslıq İnstitutu. Azərbaycan.

E-mail: seriyye@yahoo.com

Annotasiya. Hər ölkənin ədəbiyyatı içində yer aldığı millətlərin adı ilə adlanır. Lakin bəzən bu adlar bir millətin fərqli coğrafiyada yaratdığı ədəbiyyatlar üçün yetərli olmur. Məsələn, bu məqalədə belə bir sual ortaya çıxır. Türk ədəbiyyatı sadəcə Türkiyə sərhədləri içindədir? Cavabları tam olaraq müəyyən olunmayan bu suallar “xaricdə yaşayan türk yazıçıların yaratdıqları ədəbiyyat” çərçivəsində araşdırılmağa möhtacdır. Alman ədəbi mühitində mühüm bir qola çevrilən türk ədəbiyyatı “Transkultural ədəbiyyat” və ya “İnterkultural ədəbiyyat” (mədəniyyətlərarası yaranan ədəbiyyat) adlanaraq günümüzdə qədər uzun bir yol keçir və bu sahədə tədqiqatlar böyük əhəmiyyət qazanır. Almaniyada yaşayan digər millətlərlə yanaşı türklərin qələmə aldıkları əsərlər Alman ədəbiyyatının bir parçasına çevrilmişdir. Bu ədəbiyyat Almaniyaya köçən türk mədəniyyətini təşkil edən elementlərdən biri olmaqla yanaşı, bu mədəniyyəti əks etdirən təməl sahə kimi də görülə bilər. Əvvəllər “Köçmən ədəbiyyatı”, “Migrantenliteratur” və ya türkləri qonaq olaraq gördükləri üçün “Gastliteratur” kimi adlandırılan ədəbiyyat, türklərin yaşadıkları həyatı və qarşılaşdıqları problemləri əsas götürmüşdür.

Bu məqalədə məqsəd günümüzdə qədər gəlib çatmış, inkişaf etmiş və dəyişmiş bu ədəbiyyatın mərhələlərini müəyyənləşdirmək və onu xarakterizə edən anlayışları vurğulayaraq tanıtmadır.

Açar sözlər: İnterkultural ədəbiyyat, Köçmən ədəbiyyatı, Almaniya, “Gastliteratur”

Məqalə tarixəsi: göndərilib – 02.05.2022; qəbul edilib – 13.05.2022

Concept and stages of the Turkish literature created in Germany

Sariyya Gundoghdu

Doctor of Philosophy in Philology

Institute of Oriental Studies named after Academician Ziya Bunyadov of ANAS. Azerbaijan.

E-mail: seriyye@yahoo.com

Abstract. Each country is named after nations in its literature. However, sometimes these names are not enough for literature created by one people in different geographical regions. For example, there is a question in this article. Is Turkish literature only within the borders of Turkey? These questions, the answers to which are not fully defined, must be studied in the context of "literature created by Turkish writers living abroad." Turkish literature, which has become an important branch of the German literary environment, is called "Transcultural Literature" or "Intercultural Literature" and has come a long way to this day, and research in this field is of great importance. Along with other peoples living in Germany, the works written by the Turks entered German literature. This literature is one of the elements of Turkish culture that migrated to Germany, but it can also be seen as the main field that reflects this culture. Originally called "Nomadic Literature", "Migrantenliteratur" (immigration literature) or "Gastliteratur" because they saw Turks as guests, the literature was based on the lives of the Turks and the problems they faced.

The purpose of this article is to identify the stages of this literature that have been preserved, developed and changed to date, and to introduce concepts that characterize it.

Keywords: intercultural literature, emigration literature, Germany, "Gastliteratur"

Article history: received – 02.05.2022; accepted – 13.05.2022

Giriş / Introduction

İkinci Dünya müharibəsi Almaniyaya da böyük zərbə vurdu. Alman iqtisadiyyatı tamamilə çökdü. Lakin təkrar ayağa qalxmaq və yenidənqurma işlərinə başlamaq o qədər də asan deyildi. Maddi məhrumiyyətlə yanaşı, insan gücü də çox az idi. ABŞ maddi yöndən dəstək versə də, insan gücünü Almaniyaya özü təmin etməli idi. Lakin bu, o qədər də asan deyildi. Müharibənin gətirdiyi dağıntılar və tələfatın sayı çox böyük idi. Bunu həll etmək üçün bir yol vardı, qonşu və müttəfiq ölkələrdən ölkəyə iş gücü cəlb etmək. 1950-ci illərdə Almaniyaya bu işçi qüvvəsi-

ni ilk növbədə Portuqaliya, İtaliya, Yunanıstan və Türkiyədən təmin etdi. Bu səbəbdən daha çox əl işləri ilə məşğul olan əməkçi miqrantlar kütləvi şəkildə Almaniyaya gedirdi. Bu miqrasiya dalğası 1960-cı illərin əvvəllərində xüsusilə intensiv hal alır. Almaniyaya dəstə-dəstə köçən işçilər əvvəlcə müəyyən müddətdən sonra geri dönəcəklərini, Almaniyada müvəqqəti olduqlarını düşünürdülər. Lakin Almaniyaya gədən insanların böyük hissəsi məhz ev qurduqları, işlədikləri yerdə qaldılar.

Əsas hissə / Main Part

Türkiyə Cümhuriyyəti ilə Almaniyaya Federativ Respublikası arasında 30 oktyabr 1961-ci ildə əldə edilən razılaşmaya əsasən "İqtisadi Köç" olaraq başlayan türklərin Almaniyaya köç etməsinin üstündən 61 il keçir. Orta yaş həddi 25 olan gənclər getdikləri ölkə haqqında heç bir məlumatla sahib olmadıqları üçün macərə olan bu iqtisadi köç, immiqrasiya qəbul edən ölkələr üçün də bir bəlihsizliyə səbəb olmuşdur. "Onlar köçdükləri ölkənin qaydalarını bilmədiklərindən, adət etdikləri həyat tərzindən başqa bir həyat tərzinə uyğunlaşmaq məcburiyyətində qaldıqlarından və bunun nəticəsində də köçdükləri yeni cəmiyyətə uyğunlaşmamaq kimi müxtəlif problemlərlə üzləşirlər. Bütün bu problemlər türklər arasında "mədəniyyət sarsıntısı" yaradır. [6, s.16]. Lakin bu iqtisadi köç özü ilə yeni bir axın, yeni bir cərəyan gətirmişdir. Həm alman cəmiyyəti, həm də miqrant işçilər bir-birindən güclü şəkildə təsirləndilər. Bu, İsveçrə yazıçısı Max Frischin məşhur ifadəsidir: "Biz işçiləri çağırırdıq, insanlar gəldi" ifadəsi ən yaxşı şəkildə və bütün reallığı ilə ortaya çıxan vəziyyəti müəyyənləşdirir. Gələn bu insanlar tək-cə iş məqsədi ilə gəlsələr də, fərqi belə olmadan özləri

ilə öz mədəniyyətlərini də gətiriblər. Eynilə Aras Ören də "Dilimizi çamadanımızda gətirdik. Kiçik bir hədiyyə olaraq mədəniyyətimizi, sənətimizi dəyişmək istəyirik və onlarla birlikdə bu cəmiyyəti də bir az dəyişdirmək istəyirik", – deyər Max Frischlə paralel düşündüyünü göstərir" [1, s.51].

İş məqsədiylə gələn, pul qazanıb öz ölkəsinə dönəcəyini düşünən bu gənclər gözlənilən əksinə olaraq, nəsillər boyu Almaniyada qaldılar, uşaqları oldu, böyüdülər, baba oldular, təqaüdə çıxdılar, bir qismi Türkiyəyə qayıtdı, bir qismi isə övladları və qohumları ilə bərabər Almaniyada yaşamağa davam etdi.

Bu problemlərdən ən mühümü dil baryeri idi ki, bir çoxları onu bu gün də yaşamaqdadır. İlk zamanlar birlikdə yaşamaq və işləməli olan, dil öyrənmək ehtiyacının olmadığını düşünən iki ayrı cəmiyyətin və mədəniyyətin insanları birbirilərlə əl işarələri vasitəsilə danışmağa çalışmışdır. Əlbəttə, alman dövləti də zamanla yaşanan vəziyyəti qiymətləndirərək, işçilərə pulsuz dil kursları açmış və dilin öyrənilməsinə vacib şərt kimi irəli sürmüşdür. Lakin zamanla onların övladları alman məktəblərinə gedərək alman

dilini öyrənmiş və gələn yeni nəsillə birlikdə dil problemi də müəyyən qədər aradan qalxmışdır.

Almaniyada yetişən ikinci nəsillə türklərin dil problemi həll olundu, hətta türk əsilli yazarlar da zamanla almanca əsərlər yazmağa başladılar. Türk işçilərlə yanaşı, Almaniyada türk həkimlər, müəllimlər, mühəndis və memarlar da yetişməyə başladı. Bu kontekstdə Max Frischin yuxarıda qeyd etdiyimiz cümləsi bu günə qədər gəlib çatmışdır. Hətta zamanla alman ədəbiyyatının bir parçasına çevrilmiş türk ədəbiyyatının formalaşmasını da əhatə edən ümumi bir fikrə çevrilmişdir. Alman ədəbi mühitində mühüm bir qola çevrilən "Transkultural ədəbiyyat" (mədəniyyətlərarası yaranan ədəbiyyat) günümüze qədər uzun bir yol keçir və bu sahədə tədqiqatlar böyük əhəmiyyət qazanır. Almaniyada yaşayan digər millətlərlə yanaşı, türklərin qələmə aldıkları əsərlər Alman ədəbiyyatının bir parçasına çevrilmişdir. Bu ədəbiyyat Almaniyaya köçən türk mədəniyyətini təşkil edən elementlərdən biri olmaqla yanaşı, bu mədəniyyəti əks etdirən təməl sahə kimi də görülə bilər. Əvvəllər "Köçmənlər ədəbiyyatı", "Migrantenliteratur" və ya türkləri qonaq olaraq gördükləri üçün "Gastliteratur" kimi adlandırılan ədəbiyyat, türklərin yaşadıkları həyatı və qarşılaşdıqları problemləri əsas götürmüşdür. Almaniyadakı türk əsərlərinin forma və məzmun baxımından necə dəyişdiyini anlamaq üçün Bəkir Yıldızın, Yüksəl Pazarkayanın, Mətin Türközün, Yusuf Poladoğlunun, Yoksul Dərvişin, Ozan Çələbinin, Osman Şahbazın, Almaniyada çox sevilən və çox oxunan yazıçılardan Feridun Zaimoğlu, Əminə Sevgi Özdamarın və s. əsərlərini oxumaq lazımdır. Bu siyahını daha da artırmaqla bəlik. Almaniyaya gələn ilk köçmənlər haqqında məlumat almaq üçün Bəkir Yıldız oxumaq lazımdır. Əlbəttə, vaxtilə "köçmənlər ədəbiyyatı" kimi Almaniyada yaranan türk ədəbiyyatı daha sonralar müxtəlif ictimai, siyasi və mədəniyyət mövzularına da müraciət etdiyi üçün "mədəniyyətlərarası ədəbiyyat" ("Transkulturelle Literatur") kateqoriyasına daxil edilmişdir. Alman ədiblərinin və alimlərinin müəyyənləşdirdiyi bu adlandırma prosesinin daha geniş mənada dəyərləndirilməsi baxımından çox yerində olduğu düşünülür.

Yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, bu anlayışların çox olmasının və müxtəlif mənələrdə istifadə olunmasının əsas səbəbi Almaniyada yaşayan türklərin əsərlərinin zamanla məzmun və üslub baxımından dəyişməsidir. Bundan əlavə, türklərin Almaniyaya və onunla birlikdə almanlara münasibəti də dəyişib. İkinci səbəb odur ki, almanların bu əsərlərə baxışı, eləcə də türklərə baxışı dəyişib. Yəni bu anlayışlar təkcə ədəbi əsər nəzərə alınmaqla yaranmayıb, həm də bu konseptuallaşmada iki cəmiyyətin ictimai-siyasi və sosial-mədəni aspektlər baxımından təsəvvürləri də təsirli olub. Əslində almanlar "müvəqqəti qonaq işçi" və ya "qonaq işçi" olaraq gördükləri mühacir işçi qüvvəsinin ədəbi əsərlərini ilkin olaraq "Qonaq işçi ədəbiyyatı" adı ilə dəyərləndirirdilər. Bu təriflər bir tərəfdən Almaniyaya yeni immiqrant işçilər qəbul edilmədiyi üçün həm mühacir yazıçıların, həm də alman ədəbiyyatşünaslarının qavrayışındakı dəyişikliklə birlikdə "Transkultural Ədəbiyyat" (Transkulturelle Literatur) anlayışına doğru inkişaf prosesini göstərirdi.

Almaniyada yaranan türk ədəbiyyatını mərhələlərə ayırdıqda bu ədəbiyyata verilən müxtəlif adlar da nəzərə alınır.

Birinci Nəsil və "Gastarbeiterliteratur" (Qonaq İşçi Ədəbiyyatı) (1970-1980)

Almaniyaya gələn birinci nəsillə türklərin bir qismi alman dilini yaxşı bilmədikləri üçün yalnız öz aralarında türkcə danışır və yalnız bir-biri ilə ünsiyyət qururdular. Türklərin başqa bir hissəsi problemlərini ədəbi əsərlərlə ifadə etmişlər. Hələ 1960-cı illərin ortalarından etibarən Almaniyada, gündəlik həyatlarında və işlərində yaşadıkları hadisələri və bunun nəticəsində yaranan "mədəniyyət sarsıntısını" yazıya tökmə ehtiyacı hiss etmişlər. Bunu bir növ özləri üçün təsəlli olaraq görmüş, duyğu və düşüncələrini ifadə etmək ehtiyacı hiss etmişlər. Bu qrupdakı mühacir yazarlar Almaniyada (Literatur der Fremde) "Türk Mühacir Ədəbiyyatı"nın ilk əsərlərini çıxarmışlar. Bu dövrdə onlar daha çox şeir və hekayələrlə öz səslərini eşitdirməyə, almanlarla mədəniyyətlərarası ünsiyyət qurmağa çalışmışlar. Ümumiyyətlə, onlar öz əsərlərində tənqidi və satirik ifadə sərgiləmişlər. Almaniyadakı türk yazıçılar mühacirlərlə görüşərək, onların duyğu və düşüncələrini öyrənir, gə-

ləcəklərini öz ölkələrində keçirmək və daha rahat həyat yaşamaq istəklərini əsərlərinə mövzu ediblər. Bu yazıçıların əsərləri mövzu və ideya baxımından dolğun olsa da, dil baxımından alman ədəbi dilinə tam uyğun deyildi. Onların əsas qayəsi yaşadıkları həyata, keçirdikləri mədəni sarsıntılara diqqət çəkmək və bu sıxıntıların həlli məsələsini gündəmə gətirmək olmuşdur. 1962-1966-cı illərdə Haydelberqdə işləyən Bəkir Yıldızın İstanbulda nəşr etdirdiyi Alman çörəyi (Das Deutsche Brot, 1975) kitabı müəllifin Almaniya haqqında mənfi təəssüratlarını ifadə edir. O, digər əsərlərində də "Alman çörəyi"ndə olduğu kimi, Almaniyada keçirdiyi illərin nə qədər çətin olduğunu qeyd edir. "Alman çörəyi" Bəkir Yıldızın "Almaniyada yaşayan türklər"dən bəhs edən ilk əsərlərdən biri olması baxımından əhəmiyyət kəsb edir. Müəlliflər əsərlərini çox nadir hallarda da olsa asan, başadüşülən və sadə alman dilində yazsalar da, əsərlər çap olunmazdan əvvəl redaktor (Lektor) tərəfindən düzəlişlər edildikdən sonra nəşr olunurdu. Yüksel Pazarkaya o dövrün yazıçı və əsərlərini mövzu və üslub baxımından belə təsvir edir: "Almaniyada türk ədəbiyyatının ilk nümayəndələri gəldikləri ölkəyə həmişə yad idilər, onlara əcnəbi kimi baxırdılar [8]. 1973-cü ilə qədər Almaniya türk ədəbiyyatı nümayəndələrinə yad, qonaq kimi baxmışlar. Lakin 1973-cü ildə çıxan "Anwerbestop" qanunu – əcnəbi işçi qəbulunun dayandırılması ilə "Literatur der Fremd" (Əcnəbi ədəbiyyatı) anlayışı da yavaş-yavaş dəyişməyə başlamışdır. Bu dövr Almaniya yaşayan türk işçilər üçün bir normalaşma və yerləşmə dövrü olaraq da dəyərləndirilə bilər. Sadəcə, işçi olaraq deyil, ailə birləşimi dolayısıyla və ya oxumağa gələn türk gənclər Almaniya yaranan türk ədəbiyyatında yeni bir mərhələ açdılar.

Bu yeni prosesin ədəbiyyatda təmsilçisi Aras Örenlə Güney Qolu idi. Aras Ören bu gün də fəal yazıçıdır. Örenin "Berlin Trilogiyası Niyazi Naunynstraße-də olacaqmı?" (1973), "Der kurze Traum aus Kagithane" (Kağıthanədən qısa rəya) (1974) və "Die Fremde ist auch ein Haus" (Qərib də evdə) (1980) onun ən məşhur əsərlərindəndir. Ən son, "Üç Arkadaş" (2007) əsəri nəşr olundu. Güney Dalın "Wenn Ali die Glocken läuten hört" (Əli kilisə zəngini eşidən-

də) (1979), "Europastraße 5" (Avropa küçəsi) (1981), "Die Vögel des falschen Paradieses" (Yalançı Cənnət quşları) (1985) Avropada yaşayan türklərin iç dünyalarını əks etdirir. Yüksel Pazarkayanın da dediyi kimi, onun son romanlarında post-modern xüsusiyyətlər var. Hər iki müəllif əsərlərini ümumiyyətlə türkcə yazıb, sonra alman dilinə çeviriblər. Yüksel Pazarkaya digər yazarlardan fərqli olaraq tələbə ikən Almaniya gedib və universitetdə alman dilini öyrənib. Ona görə də həm müşahidəçi, həm də əcnəbi kimi hər iki tərəfi yaxından izləyə bilib. Bu gün də fəal yazıçılıq fəaliyyətini davam etdirən Pazarkaya Orxan Vəli, Nazım Hikmət və Əziz Nesinin əsərlərini də alman dilinə tərcümə edib. Onun ilk əsərlərində mühacirlərin çətinlikləri və mübarizələri əks olunur. Sonrakı əsərlərində milli mənlilik, vətənə qayıtmaq və nəticədə axtardığını tapa bilməmək kimi məsələlərə toxunmuşdur.

İkinci Nəsil və Mühacir Ədəbiyyatı

1990-cı illər "Mühacir Ədəbiyyatı" anlayışının ağırlıq qazandığı bir keçid dövrü olaraq görülür. Keçid dövrü kimi görünməsinin səbəbi aşağıdakılar müəyyən edilmişdir: Bu dövrün əsas xüsusiyyəti birinci nəsil yazıçıları ilə birlikdə yaranan ikinci nəsili də ehtiva etməsidir. Ən əsası da bu orta dövr, bu gün də "Tarnskulturelle Literatur" və ya "Interkulturelle Literatur" (Mədəniyyətlərarası ədəbiyyat) adlandırılan ədəbi dövr təkcə birinci nəsil yazıçıları ilə deyil, eyni zamanda türk-alman yazıçıları arasında da bir körpü rolunu oynamışdır.

Bu dövərdə əsasən yenə Aras Ören, Yüksel Pazarkaya, Kamal Kurt, Fakir Baykur ilə yanaşı, Əminə Sevgi Özdamar, Şinasi Dikmə, Xədicə Akyun, Zəfər Şənocaq və s. kimi ədiblər yer alır. Bu nəsil birinci nəsildən fərqli olaraq artıq Almaniya uyğunlaşmış, əsərləri alman mədəniyyəti ilə türk mədəniyyəti arasında körpü olmuşdur. Bu əsərlərdə hər iki mədəniyyət sintez halındadır. Ən əsas məsələlərdən biri də dil və üslub məsələsidir ki, bunu da ikinci nəsil həll etmişdir. Belə ki, bu dövərdə yazılan bir çox əsər türkcədən tərcümə deyil, elə alman dilində yazılmış və ədəbi dəyəri baxımından da yüksək qiymətləndirilir. Bu nəsil alman dilini və qanunlarını yaxşı bildikləri üçün, birinci nəsil qütbətçiliyinin sərt üzünü görməmişdir. Geri

dönməkdənsə, Almaniyada qalıb öz həyatlarını qurmuş yazıçıların ələ aldıkları mövzular fərqlidir.

Son dövr Almaniyada yaranan türk ədəbiyyatı – “Transkulturele Literatur” və ya “Interkulturelle Literatur” (Mədəniyyətlərarası ədəbiyyat)

Son dövrdə Almaniyada yaranan türk ədəbiyyatı əvvəlki dövrlərə nisbətən çox fərqlidir. Belə ki, ilk dövrlərdə ələ alınan qürbətçilik, “mədəniyyət şoku”, yalnızlıq və vətən həsrəti mövzularına son dönəm ədəbiyyatında yer verilməz. Hətta ikinci dövr yazıçılarından da fərqlilik göstərərək, türk-alman ədəbiyyatları arasında bir sintez yaratmaq ehtiyacı hiss etməzlər.

Son dövrün yazıçıları yaşadıkları mühiti dərk etdikləri şəkildə əks etdirirlər.

Bu dövrün ən çox oxunan yazıçılarından Əminə Sevgi Özdanarın “Mutterzunge” (2006) (Ana dili) əsərində keçən “gedrehte Zunge”(dönmüş dil) ifadəsi həm alman, həm də türk dilinə tərcümə olunması çətin olan yeni ifadələrdən bəhs edilir. Əminə Sevgi hər iki dili və mədəniyyəti çox yaxşı bildiyi üçün yeni söz və ifadələrdən istifadə etmişdir.

Səlim Özdoğan və Feridun Zaimoğlu da son dövr Almaniyada yaranan türk ədəbiyyatının təmsilçilərindəndir. Əsərlərində alman və türk obrazlarına yer versələr də, onlar arasındakı fərqi deyil, qarşılıqlı münasibətləri və eşq macəralarını yazmışlar.

Nəticə / Conclusion

1960-cı ildən bu günə qədər Almaniyada yaranan türk ədəbiyyatı müxtəlif dövrlərə bölünməklə, alman tədqiqatçılar tərəfindən də müxtəlif şəkildə araşdırılmışdır. “Köçmən ədəbiyyatı” olaraq yaranan türk ədəbiyyatı Almaniyaya köç edən işçilərin qarşılaşdıqları problemləri əks etdirmişdir. Əsasən köçmənlərin problemlərinə yönələn ədiblər dil və üslub məsələlərinə diqqət etməmişlər. Belə ki, əsərlərinə öncə türkcə yazmış, daha sonra alman dilinə tərcümə etmişlər.

İkinci mərhələdə yaranan türk ədəbiyyatı artıq “Transkulturelle Literatur” və ya “Interkulturelle Literatur” adlandırılmışdır. Burada birinci nəsil yazarlarla yanaşı, Almaniyada təhsil almış yazıçıları da görə bilirlik. Məzmun və ideya yavaş-yavaş yumşalaraq dəyişməyə başlayır. Dil

və üslub xüsusiyyətləri birinci dönəmə nəzərən daha çox əhəmiyyət qazanır. Bu dövrün ədibləri alman və türk mədəniyyətləri arasında körpü olmağa çalışmışlar.

Son dövr Almaniyada inkişaf edən türk ədiblərində əvvəlkilərin yaşadıkları qayğıya rast gəlmirik. Belə ki, son dövr yazıçıları türk və alman dilini mükəmməl bilməklə yanaşı, Almaniyadakı mühitə tamamilə inteqrasiya olmuş, öz çevrələrində yaşadıkları həyatı heç bir kompleksə qapılmadan əks etdirə bilmişlər. Onlar əvvəlki nəslin yaşadıkları qürbət acısını unudaraq, həyatlarını və gələcəklərini Almaniyada görən ədiblərdir. Əsərləri sadəcə türk ədəbiyyatının inkişafına deyil, alman ədəbiyyatının inkişafına da öz töhfəsini vermişdir.

Ədəbiyyat / References

1. Baytəkin, B. (1997). Über die Migrantenliteratur. Sakarya Üniversitesi, Fən Ədəbiyyat Fakültəsi Dərgisi (Sakarya Üniversitesi Matbaası, Seri: A-B), 1.
2. Çoraklı, Ş. (2007). 1960'lı Yıllardan Sonra Almanya'da Oluşan Türk – Alman Yazını (Araftaki Yazını). Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (38). Die Bundeszentrale für politische Bildung (2007).
3. Ekiz, T. (2007). Avrupa Türk Edebiyatı ve Bir Temsilcisi: Emine Sevgi Özdamar. Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Journal of Arts and Sciences, 7.
4. Frederking, M. (1985). Schreiben gegen Vorurteile. Literatur türkischer Migranten in der Bundesrepublik Deutschland, Berlin: Express Edition.
5. Hofmann, M. (2006). Interkulturelle Literaturwissenschaft: Eine Einführung. Stuttgart: UTB Verlag.

6. Kaya, A. (2000). Berlin'deki Küçük İstanbul. Büke Yayınları.
7. Özdamar, E.S. (2006). Mutterzunge. Berlin: Rotbuch Verlag.
8. Pazarkaya, Y. (2007). Konuk işçiden kült yazarlara: Almanyalı Türklerin edebiyatı.
9. Şahin, S. (2001). Almanya'daki Türk Göçmen Edebiyatı ve Uyum Süreci. Türk Kültürü.

Определение и этапы турецкой литературы, созданной в Германии

Сария Гюньдогду

Доктор философии по филологии

Институт востоковедения имени академика Зии Буниятова НАНА. Азербайджан.

E-mail: seriyye@yahoo.com

Резюме. Каждая страна названа в честь наций в своей литературе. Однако иногда этих названий недостаточно для литературы, созданной одним народом в разных географических регионах. Например, возникает вопрос в вопросе, который мы рассмотрели в этой статье. Турецкая литература находится только в границах Турции? Эти вопросы, ответы на которые до конца не определены, необходимо изучать в контексте «литературы, созданной турецкими писателями, проживающими за границей». Турецкая литература, ставшая важной ветвью немецкой литературной среды, называется «Транскультурная литература» или «Межкультурная литература» и прошла долгий путь по сей день, и исследования в этой области имеют большое значение. Наряду с другими народами, проживающими в Германии, произведения, написанные турками, вошли в немецкую литературу. Эта литература является одним из элементов турецкой культуры, перекочевавших в Германию, но ее также можно рассматривать как основное поле, отражающее эту культуру. Первоначально называвшаяся «Кочевая литература», «Мигрантенлитература» или «Гастлитература», потому что они видели турок в качестве гостей, литература была основана на жизни турок и проблемах, с которыми они столкнулись.

Цель данной статьи – обозначить этапы этой литературы, сохранившиеся, развившиеся и изменившиеся на сегодняшний день, и ввести понятия, характеризующие ее.

Ключевые слова: межкультурная литература, иммигрантская литература, Германия, «Gastliteratur»